

Imestuse ja võõristusega pidi üldsus täheldama seda kiriklatest hoovavat iidset sallimatuse, kitsa omakasu ja eetilise nigeluse vaimu ka peagu läbi aasta kestnud piiskopitülide puhul. Kahjuks ei kutsunud see esile kuigi palju sügavamale haaravamaid ideoloogilisi vaidlusi meie kultuuri- ja usuelu üldisest alustest — ja nii suhtus ka suurem osa haritlaskonda kogu asjale võrdlemisi ükskõikselt. Õige üksmeelselt aga tervitati kõikjal uue piiskopi isikut, kelle kultuuritahtelt ja tõemeelt loodetakse uue ajajärgu algust meie viltujoosnud kirikuelus.

Üldiselt oli 1939. aasta meie iseseisvuse aja jooksul kõige raskem ja masendavam — nagu muide vist Euroopa maade enamikule. Riikliku suveräänsuse osaline kaotsimine, leekima löönud suursõda oma ähvarduste ja surutistega, üle kümne tuhande kõige jõukama kodaniku kaotamine ühes neile varem või hiljem järgneva varandusega, vennasrahva kannatused, suvised põua- ja talvised külmakahjud, juba algav majanduslik kitsikus — need ja teised nendetaolised saatuselöögid on surunud meeletu alla eriti aasta lõpul.

Kuid teiselt poolt peame siiski tänama õnne, et senini oleme pääsnud otseseist sõjahädadest, nagu neid on tunda saanud mitu teist rahvast. Ja kuigi tulevik ka praegu on küllalt tume ning peame olema valmis veel raskemaiks katsumisteks, eriti majanduslikul alal, ei ole meie väljavaated veel kaugeltki lootusetud. Ja just aja raskustest ning masendustestki võivad vahel üles lüüa uued tugevad vaimsed jõud.